

Redacția și Administrația:  
Budapesta, VIII., Conti-utca 4.

Aci sunt a să trimite tot felul  
de scrisori, cereri și bani.

Tot aci să primesc anunțuri cu  
prețurile cele mai moderate.

Un număr 10 fileri.

# ADEVÉRUL

FOAIE POLITICĂ, SOCIALĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pentru Austro-Ungaria:

Pe 1 an — — — — 2 coroane  
Pe 1/2 an — — — — 1 coroane

Pentru strălătatate:

Pe 1 an — — — — 3 coroane

Pentru America:

Pe 1 an — — — — 1 dolar

Organul partidului socialdemocrat din Ungaria.

Foaie pentru poporul muncitor roman.

Redactata de un comitet.

Apare în prima Vineri după 15.

Redactor-responsabil: Aurel Cristea.

## Invitare!

Partidul socialdemocrat din Ungaria își va ține al

## XVII-lea CONGRES

(Adunare de partid)

în Budapesta în zilele de 27 până la 30 Martie (Paștile catolice). Programul provizoriu al congresului este următorul:

1. Raportul direcțiunii partidului. Referent: Emanoil Buchiger.
2. Raportul comitetului de control: Referent: Francisc Kittel.
3. Partidele politice și votul universal. Referent: Zigismund Kunfi.
4. Organizația și presa. Referent: Ernestin Garami.
5. Starea politică și economică a muncitorimii din Ungaria.
  - a) Politică socială. Referent: Jacob Weltner.
  - b) Politică culturală. Referent: Desideriu Bokányi.
6. Politică comunală. Referent: Petru Agoston.
7. Mișcarea cooperativă. Referent: Alexandru Garbai.
8. Alegerea direcțiunii partidului.
9. Propuneri.

Directiunea partidului.

## 15 Martie.

Zi de primăvară. Bat vânturi revoluționare. Din răsărit sau din apus e tot una. Atâta știm, că revoluțiunile au izbucnit aproape în toate colțurile pământului, locuite de oameni în timpul primăverii. Incepând chiar dela istoricul an 1848, cari vânturi revoluționare au bătut peste mai multe țări ale Europei, până la izbucnirea revoluțiunii din primăvara anului 1905 în Rusia, 1907 în România.

Și așa să vede, că și în anul acesta vânturile revoluționare încep a bate din nou, aproape întocmai ca în primăvara istoricului an 1848, pe teritoriul Ungariei pentru libertate și drepturi.

Dar oare într'adevăr tot pentru libertate și drepturi izbucniră revoluțiunile?

Nu. Inșă și pentru pâne!

Libertate, drept și pâne pretind popoarele. Inșă dela cine le pretind?

Dela subjugătorii lor!

Ah! Voi masse mari de proletari, voi, cari intrupați națiuni, popoare, cari intrupați o lume, voi, cari munciți, vă trudiți a susține state, voi, cari strângeți în urma muncii voastre bunurile pământeste, voi, cari scoateți din adâncurile pământului aurul și argintul, briliantul și alte scumpătăți la suprafața pământului, spre a-le pune sub razele calde ale soarelui de primăvară, jertfindu-vă viața și banul ticălos al lui Iuda vânzătorul, pe care vi-l predă ogarii, trântorii, subjugătorii de milă și silă pentru munca supranaturală, pentru munca de dobitoc ce trebuie s'o faceți zi de zi încontinuu până la ultimul moment de respirație, până când picăți de trudă, sudori și oste-neală la pământ, lăsând în urma voastră

orfani și văduve, cari tipă în disperare, că au perdut stălpul casei, că au perdut pe câștigătorul pânei, că au perdut bărbatul sau pe tata.

Stați cu mânele în sân, azi, în secolul al XX-lea, în secolul civilizațiunii și priviți la toate nedreptățile ce să fac față de voi, — acele nedreptăți pe cari le-am amintit și mai sus — și nu vă mișcați, ci priviți înduioșați și pretindeți cu supunere.

Fiți numai cu supunere, căci domnii nu să vor îndura să vă dea aceea ce cereți cu supunere: Libertate, drept și pâne.

Aduceți-vă aminte de moșii și strămoșii voștri, cari în istoricul an 1848, după-ce vânturile revoluționare de pe câmpiile Franței și altor state europene, au început să bată și peste teritoriul Ungar, n'au mai stat cu mânele încrucișate și în nepăsare, ci cu trufie s'au aruncat în luptă pe moarte și viață pentru cucerirea drepturilor, pentru desrobirea odată și pentru totdeauna din lanțurile iobăgiei.

Răuri de sânge au curs la anul 1848, inșă după-cum să vede au curs zadarnic, că ceia-ce au câștigat moșii și strămoșii noștri prin vărsarea sângelui lor, prin jertfirea vieții lor, aceea n'au știut să le păstreze copii și nepoții lor.

Azi vedem, că lupta trebuie începută din nou, întocmai așa ca la anul 1848. Iarăși pentru aceleași drepturi trebuie să luptăm, ca la anul 1848.

Să înțelege afară de una.

Și anume: Azi nu mai suntem sclavi ai muncii cinstite, ci suntem sclavi salariați. Mai rea sclăvie, ca înainte de 1848. Pentru-că pe acele timpuri nemeșul care își ținea sclavi, era îndatorat să se îngrijească de sclavii săi, să aibă de-ale mâncării, să nu rabde frig etc.

Inșă azi suntem sclavi liberi, sclavi de-a muri de foame, pentru-că salariul (plata) ce-o primim în urma muncii noastre, nu poate îndestuli — după scumpirea alimentelor de traiu din timpul de față — stomacul nostru, a unei persoane, dar unde ne mai rămâne familia? . . .

Deci, lupta noastră de azi, trebuie să țân-tească spre ușurarea traiului prin mărirea salariului, conform cerințelor timpului de față. După-cum s'au scumpit alimentele de traiu, așa să se ridice și salariul sclavului liber.

De sclăvie vom putea numai atunci scăpa, când vom pune capăt cu desăvârșire sistemului de guvernare și a societății putrede de azi.

Inșă avem de luptat și încă poate luptă mai aprigă decât la 1848, pentru cucerirea din nou a tuturor drepturilor și libertăților noastre omenești. Pentru drepturile politice avem de luptat mai mult, pentru cucerirea dreptului de vot universal, egal, direct și secret, pentru libertatea pressei, pentru dreptul de întrunire etc.

Pentru astea din urmă s'au luptat înflă-cărat moșii și strămoșii noștri.

La anul 1848 în 15 Martie, după-ce a fost eliberat marele luptător pentru libertatea și drepturile poporului din Ungaria M. Tancsics de tinerețea revoluționară universală de pe acele timpuri din temniță, și după-ce Alexandru Petőfi își declamă poeziile sale revoluționare pentru libertate și

când Petőfi stă pe câmpia dela Rákos, cu vre-o 40—50 de mii de luptători, gata numai de-a intra în Pesta, domnia s'a speriat, trombul s'a zguduit, văzând că nu e joc, momentan să dă naștere drepturilor, acelor drepturi, cari azi cu fală sunt călcați în picioare, de aceia, cari țin frânele guvernării în mâna lor proprie.

S'a proclamat libertatea pressei, s'a proclamat dreptul de întrunire.

Sub pretext, „că fie-care cetățean al aceste țări, are dreptul de a-și exprima părerea sa atât în scris, cât și prin vorbă (graiu).

Dar unde sunt aceste drepturi? Pentru cine există aceste drepturi?

Aceste drepturi de mult au fost călcați în picioare, încă imediat după liniștirea spiritelor revoluționare ale anului 1848.

Inșă aceste drepturi există pentru o singură clasă, pentru clasa feudală-capitalistă, ci nu pentru clasa de jos a proletariatului. Clasa de sus poate scrie și vorbi cum do-rește, nimenea nu-i stă la spate, inșă celor din clasa de jos, fiecare cuvânt scris sau vorbit e cetit și notat, ca nu cumva a făcut vre-o agitație, ură etc., acel scriitor sau acel orator în contra clasei de sus? Cum găsesc slugile guvernelor ceva mai aspru, imediat e dat pe mâna procuraturii, care apoi să îngrijește, ca pe acel agitator fără suflet să-l pună pe vre-o câteva luni, ba ani la răcoare, prin vre-o temniță sau închisoare mucegăită.

Inșă lucrul cel mai murdar îl putem constata în fiecare an în ziua de 15 Martie, când fâlfăesc steagurile tricolore naționale pe palatele capitaliștilor în semn de aducere aminte, că în această zi s'au proclamat „drepturi“ și „libertate“ în Ungaria.

Da — după-cum am amintit și mai sus — pentru ei, inșă nu pentru noi! . . .

Al nost 15 Martie are să vină cu mărire, nu va mai întârzia mult, când ne vom cucerii din nou drepturile cucerite odată, ni-le vom cucerii pentru totdeauna și-or rămânea sfinte în cărțile și protocoalele statului, și vor trebui slugile guvernanților să le pună în practică și să le țină cu sfințenie.

Și atunci, în acea zi mărită, an de an vor fâlfăi pe cociubele și bordeiele noastre stindardele roșii, în semn de aducere aminte, că în acea zi s'au adus drepturi și libertate nu numai unora, ci tuturor.

Destul a fost cu umilirea, destul cu supunerea, primi-vom drepturi pe cale pacinică, sau intra-vom în luptă decisivă pentru cucerirea lor? . . .

Veni-va și un alt 15 Martie! . . .

Aurel Cristea.

## Situația politică.

După-cum am fost amintit și în numerile trecute, că în actuala politică numai guvernul s'a schimbat, inșă altceva nimic. Și astfel această schimbare, ce s'a făcut în politica ungară, nu aduce nici o mulțămire poporului muncitor, căci și de data aceasta tot aceiași cursă i-să întinde ca și mai înainte, tot aceiași jăfuire nemiloasă să pregătește pentru poporul muncitor și aceiași îndopare cu bunuri și mai departe a bogătanilor și indeosebi a agrarilor, a groșilor. Inșă ce-i mai interesant, că în contra

noului guvern a protestat întreaga șleahță politică maghiară. Inșă cu toate astea nu s'a îndreptat o luptă contra guvernului nelegal, ci din contră, acei ce condamnău cu o zi mai înainte fapta bărbaților ce formau noul cabinet, azi își caută salvarea în activitatea însăși a noului cabinet.

Zilele trecute, când noul cabinet Khuen, a ținut întrunirea de alcătuire a noului partid numit „partidul de muncă”, tocmăi acei bărbați politicieni, cari protestau mai tare contra noului cabinet, au intrat cu duimul în partidul nou, în activitatea guvernului *periculos patriei și națiunii*, așa numit de ei.

Poporul muncitor încă de vreme a văzut că toată gălăgia ce să face, nu este altceva decât *concentrarea forțelor dușmane democrației*, ca astfel să se poată menține și mai departe *impilarea poporului muncitor și să se asigure domnia feudalilor jefuitori*. Pentru aceia muncitorimea privește cu ură și scârbă toată alcătuirea politice, căci vede cum să strecoară cei mai urâți și desprețuiți politicieni de popor, ca Ștefan Tisza și Iuliu Andrassy *faimoșii dușmani ai votului universal, egal, direct și secret*, cari de mult și-au pierdut valoarea în fața poporului, și astfel desbrăcați de caracterul și conștiința morală, caută să se pună în fruntea conducerii țării.

Chiar programul noului partid este făcut pe gustul faimosului Ștefan Tisza, impilătorul poporului. Astfel noul partid nu este altceva decât cămașă ruptă aruncată pentru obiele și luată pentru zile de sărbători.

La ce să se mai aștepte acum sârmanul popor, când vede cum soartea lui atârână de acești barbari, cari îl fură fără milă de toate drepturile lui, și chiar de pâinea dela gură?

Atâta timp cât va domni acest sistem feudal de guvernare, pentru clasa de jos nu să face nici o schimbare, nici o îmbunătățire. Isvorul apucăturilor nesaturate ale iuncărilor maghiari nu să vor schimba, hârțuelile politice vor urma și mai departe, țara va fi dusă la ruină și mai mare, iar sârmanul muncitor va trebui să plătească toate caprițurile astea cu sudoare.

Dar dacă domnește această hârțuială bolnavă în politica ungară, cauza nu este determinată de vre-un factor din afară, ci de însăși poziția politicianilor țării, cari să deosebesc de vederi numai în direcția intereselor proprii de clasă, iar poporul de jos este exclus din ori-ce chemare ce i-ar aparține lui. Astfel că o mână de feudali, cu forța domnesc. peste țară, ca avarul peste bani.

Pentru aceia la noi nu să cunoaște alt sistem de guvernare, decât acela secular cu care să guverna în timpul barbariei. Dar ca să poată ținea și mai departe metoda de conducere, așa seculară cum este, iuncării maghiari să îngrijesc ca la timp să-i schimbe forma. Și politicienii noștri rafinați cum sunt, au găsit un metod foarte bun, cum să întunece vederile poporului de jos. Când un partid să invechește puțin și își perde valoarea în fața poporului, atunci să formează în altul nou.

S'a nimicit partidul, cu el s'a nimicit și politica infamă cred politicienii, că zice poporul, pe care le-a reușit să-l orbească din nou. Dar mai știu ei și alta, să treacă din partid în partid, azi constituțional, mâne independent și așa mai departe, numai să le reușească să orbească poporul, ca să-l poată trage iarăși pe sfoară, iar ei să-și ajungă și alt scop.

Partidul nou, care este compus din putregaiul politice ungare, nu are alt scop de cât să ducă politica înainte, pe aceiași cale, ca și până acum.

Guvernul lui Khuen cu partidul de muncă, va începe de unde a lăsat guvernul vechi, „Coaliția”, și va lăsa Austriei mai departe *feciori pentru armată, va împinge pe timp îndelungat stabilirea băncii autonome și tariful vamal între Austria și Ungaria, va plăti milioanele ce s'au cheltuit în timpul*

*coaliției cu mobilizarea armatei pentru îndușuirea Serbiei, și pe urmă să mai încarce și el cu alte greutăți noi pe sârmanul popor muncitor.*

Deci, și acum soartea muncitorului este amenințată, pe mai departe e aceeași soartă mizerabilă ca și până acum.

Și ca să scape de prăpastia această, este chemat însuși poporul. Nu trebuie să uităm, că toate depind de forța mare a poporului.

Și acum este rândul la el, la popor, căci la el apelează, ca să salveze țara din încâlceala în care au băgat-o iuncări maghiari. Inșă nu trebuie uitati acești domni, și lucrurile trebuie judecate așa cum simțim nevoile și nu cum ne infumurează ei mințile. Trebuie să-le aducem aminte, acestor domni, că nu suntem mulțumiți cu făgăduinți, ci cerem să-le și implinească. De alegerea nouă, de parlamentul nou, are să depindă hotărârea soartei muncitorilor pe viitor.

Parlamentul nou are să aducă *roforma nouă de alegere*. Dacă poporul muncitor nu-și va da acum silința să-și câștige drepturile lui, așa cum i-să cuvine, atunci se va îngropa în legile nedrepte, cine știe pe cât timp.

Deci, fiecare muncitor să-și ție de datorie, să se poarte cum să cuvine cu un candidat din sânul lui la alegeri și unde nu vor fi candidați din sânul muncitoresc, să aibă în vedere pe acela, care va avea în program *veder universal, egal, direct și secret, căci numai când ne vom câștiga drepturile noastre, ne vom putea scăpa de subjugătorii barbari, de politica feudală a grofilor*. B.

## Fond de agitație.

*Suntem siliți din nou, a atrage atențiunea tovarășilor asupra fondului de agitație, peste care nu putem trece, cu atât mai mult, cu cât știm, că mișcarea noastră românească are mare lipsă afară de sprijinul moral pe care ni-l dau frații conștiinți din provincie și capitală și de un sprijin material.*

*De aceea ne ținem de datorie, ca să apelăm la toți acei buni tovarăși români de principii conștiinți, ca într-un-cât le va sta în putință, să caute a sprijini noua mișcare pornită cu trup și suflet, și nu pretindem, ci rugăm, și care rugare încă ar fi zadarnică, dacă tovarășii însuși nu vor vedea, că da, e lipsă ca să dăm mișcării românești afară de sprijinul moral și sprijin material.*

*Fiecare din noi știe, că numai atunci vom începe o luptă sănătoasă, o luptă hotărâtă pentru cucerirea drepturilor noastre, dacă materialicește vom sta mai bine decât în trecut, spre a putea la toate ocaziunile date, să punem la dispoziția tovarășilor din provincie oratori pentru toate adunările ce le vor ținea în viitor, precum de a putea trimite agitatori spre a organiza proletariatul român din Ungaria pe bazele socialdemocrației.*

*Rămânem deci în speranță, că în urma acestui apel, fondul de agitație nu va rămânea nul, ci îl vom întări prin propriile noastre puteri. Donatorii sunt rugați, ca oricât de mică ar fi acea sumă, pe care ar dori să o doneze, să o trimită pe adresa: Ioan Vițelar, Budapest, I., Apród-utca Nr. 10.*

*Comitetul regnicolar român.*

## RĂVAȘ.

### Conferința comitatensă dela Lugos.

După-cum am amintit și în numărul trecut, că comitetul regnicolar a adus hotărârea, ca a treia zi de Paștile românești să se țină o conferință comitatensă în orașul Lugos, în inima Bănătului.

Această știre, după-cum suntem informați, a aflat răsunet în inimile tovarășilor români bănățeni, cari deja prin scrisori ne dă de știre, că da, își are locul ținerea unei conferințe comitatense la Lugos, cu atât mai mult cu cât știm, în ce hal să află politica

țării ungurești, și mai cu seamă chestia votului universal, egal, direct și secret.

Deci, tovarăși bănățeni! Prin aceste puține cuvinte ne adresăm către voi, ca să căutați a face agitație în cercuri cât mai largi printre tovarășii noștri români, de prin toate cercurile Bănătului, ca să ia parte la această conferință comitatensă, ca să aibă și o reușită cât să poate de strălucitoare.

Inainte, pe muncă!

### Zichy dă cu barda în lună.

După grele trăduințe (?) s'a ocupat și scaunul ministrului de culte din cabinetul lui Khuen Héderváry, care până mai erialaităeri era vacant, prin contele Zichy. Un clerical de prima forță, șeful creștinilor-sociali din Ungaria, și acest om a zis mai multe verzi și uscate prin declarațiunile lui, că ce are de făcut și cum va face, și între altele îl scapă gura și trânteste opiniunii publice și o frază-spanac, sau mai pe românește să-i zicem, trânteste o *cizmă*, pe care el însuși n'are să o creadă, pentru-că conștiința lui cea neagră de cleric nu-i permite ca să o facă. Și anume: „Că el până la stele ar dori să înalțe templul culturii maghiare...”. Precum unele din declarațiunile lui să mai estinde și asupra naționalităților, că el numai binele îl dorește și înaintarea culturală a naționalităților etc. Și aceste fraze naționaliști noștri le primesc de foarte bune.

Parcă nu aproape toți miniștrii prin declarațiunile lor la început au făcut adevărate frazeologii din declarațiunile lor, inșă în realitate n'au fost nimic, dar mai puțin de a-le pune în practică.

Vorba vine „făgădușul bucuria neburilor”

Nici Zichy n'are să fie mai bun, ca jezuitul grof Apponyi, fostul ministru de culte și ca ceilalți mai dinnainte.

Noi una avem de amintit, și aceea e următoarea: Că Zichy în loc de-a înainta templul culturii până la stele, mai bine îl cufundă cât se poate mai în adâncul iadului.

Cu asta isprăvim și nu constatăm declarațiunea contelui Zichy de altceva, de cât: a da cu barda în lună.

### Cum să fac alegerile în Ungaria?

Cam cu toții știm, inșă ca să știm și mai bine, voiu aduce aici un mic anunț, ce a apărut mai zilele trecute în „Nagyvárad Napló”, ziar radical, ce apare la Oradea-Mare. Anunțul sună astfel:

„Un corteș — în vederea noilor alegeri — cu glas puternic și voluminos, care a făcut mai multe campanii electorale, bătăuș celebru, scandalagiu clasa întâia, tertipaș electoral neîntrecut, își oferă serviciile sale prompte domnilor candidați la deputație.”

Până aici anunțul.

Acum să tragem concluzia din acest anunț. Iată deci, în urma acestui anunț, putem vedea clar și lămurit, cum să fac alegerile de deputați în Ungaria.

Am ajuns acolo, ca corteșii, bătăușii, scandalagii etc. să se ofere azi chiar și prin foi domnilor candidați la deputație.

Ei, când stau astfel lucrurile, atunci pentru-ce să vină votul unizersal și secret, ca bătăușii și scandalagii să nu știe cui să-i dea la cap, cu cine a votat alegătorul, cu acela pe care l'a angajat pe el de-a bate, de-a teroriza etc., sau cu celalalt, în care mai există și o cinste oareșicare?

Lui e mai bine așa, cu vot deschis, să se știe, care alegător merită vre-o câteva băte pe spate.

Asta-i place lui Tisza și soților lui. Astfel ei au să înainteze, astfel au să câștige cercuri, mandate, că și a bate și a face scandal e muncă și nou înființatul partid poartă titlul de: „Partidul Muncei”, în care nu-i eschis să nu să aște și aici corteși, bătăuși, scandalagii, cari încep ași oferi serviciile prompte prin foi burgheze dlor candidați la deputație.

Iată deci, oglinda cum să fac alegerile în Ungaria, taman ca și în „România liberă“. Și acolo *băta e căpetenie în timpul alegerilor și capete sparte*. Ungaria cu România fără nici o genare pot da mâna una alteia.

### Ouăle clocite au ajuns la ordinea zilei.

Lucrul e cam de răs, însă e bun. Cu ouă clocite primește poporul pe înșelătorii lui. Și de ouă clocite a avut parte în timpul din urmă *mai mult contele Ștefan Tisza*, conducătorul noului partid muscălesc, botezat de „Partidul Muncelui“.

Că pentru-ce are el mai mult parte de ouă clocite, asta aproape cu toții o știm, *că el e cel mai contrar al democrației, cel mai reacționar politician*.

De un timp încoace Tisza cu suita sa, face călătorii prin orașele mai mari ale provinciei, unde își ține vorbirea de program a noului partid muscălesc, care are să se constituie definitiv la 19 Martie, având în vedere, că parlamentul să deschide la 21 Martie, iar la 22 Martie are să se disolve prin decret regal, pe care Khuen îl are în buzunar.

Cu această ocazie a călătoriei lui, poporul îl primește cu ouă clocite. Așa s'a întâmplat în Seghedin, și Dumineca trecută în Arad unde a fost primit Tisza cu o ploaie de ouă clocite, de care nici poliția nu l'a putut scăpa. Însă nu a fost destul cu asta, unii l'au și scuipat, l'au scuturat puțin, să-i aducă aminte, că poporul nu e de tot mort.

Și astfel are să o pățească și în alte părți pe unde va mai merge, însă nu numai el, ci toți partizanii lui. Poporul s'a hotărât ca să pună la respect *pe toți aceia, cari nu-l cinstesc și vor a-i defrauda drepturile*. Sau dau drept poporului, sau îi fac de batjocură în fața Europei civilizate.

### Barbarii ne mai pomenite.

De un timp încoace scrisori peste scrisori sosesc la redacțiunea noastră, din partea tovarășilor dela sate, cu privire la foile noastre românești.

Și anume: Să plâng, că nu primesc foile, pentru-că preotul și învățătorul din sat, fac tot posibilul ca să retragă pe muncitorimea română agrară dela sate, de foile noastre „Adevărul“ și „Glasul Poporului“, *să nu le mai aboneze, să le respingă etc.* Iar dacă nu le reușește lor, atunci atrage atențiunea birăului sau notarului dela sat, ca să-i ia de scurt pe cetitorii foilor noastre, să-i pedepsească din alte puncte de vedere, cu un cuvânt, pe ori-ce cale să facă tot posibilul, ca să bage spaimă în ei, ca să nu le mai cetească sau să nu le mai aboneze. Și acest serviciu îl fac bucurosi autoritățile. Cum zice și proverbul: *O mână spală pe cealaltă*.

Astfel de lucruri să petrec din partea sufletelor negre, ascunse în ciuha de preot, dela Temesmurány, Dolova, Torak, Nagy-ezeres etc. Tot asemenea învățătorii, notarii și birarii de prin locurile mai sus amintite și alte părți, cu trup și suflet, dacă nu cu binele, atunci cu teroare lucră, numai și numai ca foile noastre să nu fie cetite de țărani români.

Dar ce cred aceste bestii sălbatice, că prin astfel de moduri vor putea pune capăt organizării muncitorimei române dela țară? Sau cred, că suntem pe timpurile când ora la guvern iunkerul de grof Ștefan Tisza, când jandarmii comiteau cele mai barbare blăstămății contra cetitorilor unicei foi socialiste de pe acele timpuri „Adevărul“, *batându-i, maltratându-i în cele mai neomeneoase moduri, atâta timp, până singură victima picatăa jertfă în mânele bestiiilor, nu declară, că nu are să mai aboneze, dar nici să mai cetească foia „Adevărul“?*

Atunci sunt în greșală dlor. Pentru-că reacționarul junker, groful Ștefan Tisza, azi umblă numai ca la cerșit, din oraș în oraș așa desfășura continuarea vechiului sistem

reacționar și vechiul program „liberal“ botezat azi „Partidul Muncelui“ și care e primit de vechii lui prieteni cu tâmbălu și aclamare, iar de popor, de masele mari ale poporului e primit cu ouă clocite, bună-oară ca la Seghedin, Arad și o mai urma, unde până și de fața-i strălucită să izbiră niște ouă clocite, cu o aromă de nesuferit, și hainele de gală trebuiau înlocuite cu alte, pentru-că cinstea poporului s'a lipit de ele. Însă nu e la putere azi, nici n'a dat nici un ordin, că ce e de făcut cu „Adevărul“ și „Glasul Poporului“ și cu cetitorii lui.

Noi un sfat dăm cetitorilor noștri și anume: Popa sau dascălul de le-o face vre-o observație în chestia foilor noastre, *să nu le dea nici o atenție, ci să-i împroaște, ca pe gândacii cu „Zacherlin“, iar dlor notari și birarii să le spună să vadă de alte chestii ale lor private, cum să manipuleze banii comunelor și cum să tragă câte o beție „extranotarială“.*

Deci, rugăm pe tovarășii noștri dela sate cari nu primesc foia regulat și sunt persecutați în chestia asta, momentan să ne aducă la cunoștință lucrul acesta, ca să putem face pașii necesari, pentru a pune capăt acestor barbarii ne mai pomenite.

### Anul 1910.

În acest an pe pământ s'a arătat pe unele șesuri mai domolite, puținle vânturi aspre le-a eliberat isvorul de bătaie din când în când, și a bătut aceste vânturi blăstemate mai mult pe locurile cu câmpii întinse, unde de regulă sunt instalați analfabeții desmoșteniți, țărani și muncitorii industriași, cari vieți de-a rândul muncesc din greu pentru o bucată de pâine neagră și amară, și cărora nimeni nu-le are grija, decât rar numai, de la o alegere de ablegați la alta.

Dela o alegere la alta, acești fii ai pământului sunt lăsați pradă întâmplărilor, cari să numesc: *muncă grea cu vita alături, boalele cele fără număr, cari îi omoară de vii, sărăcia și foamea mizerabilă, care îi îngroapă cu sila în acest pământ ungar călcat și lucrat internaționalcește.*

Dela o alegere la alta, acești alegători analfabeți, cari cei mai mulți își dau încrederea pentru blidul de linte și ștampila de rachiu spurcat, plătesc pe an ce trece dare tot mai mare la conții și baronii, advocații și popii, cari sunt aleși în casa țării ca deputați pentru a lucra în interesul poporului împărțit după confesiuni și limbi pe drept.

*Sărăcia face bogăția!*

Adecă țărani, săracii, cari fac armată, 3 ani, cari din munca lor amară plătesc dare mare și din care dare să împarte milioanele din an în an pentru *Împărat, pentru Moștenitor de tron, pentru servitorii lor, pentru conți, baroni, jentri, pentru mulți ziși domni și pentru ablegați*. Toți aceștia așa ne arată și anul 1910, nu voesc să știe de soarta alegătorilor dearândul nădușiți de boale sufletești și trupești, de foamea în care au ajuns. Ce le pasă lor de bordeiele întunecease ale alegătorilor,

Ei sunt scurți la vorbă și au nevoia să se exprime de multe ori, că țărani, sau mai bine zis, alegătorii noștri, cari fără nici o vorbă sunt buni și milostivi, *credincioși și supuși*, trebuie să trăiască în întunec, ca nouă să ne rămână lumina.

Așa e, și aici au dreptate, pentru-că ei au descoperit-o, și aceasta după-cum să vede ei vreau să o moștenească pe vecie. Adecă conți, baronii și jentri să joacă dela o alogere la alta cu alegătorii ca maimuța cu mărul, din afară roșu și sănătos și dinăuntru otrăvit.

Așa ne arată domniile zilei și în anul acesta că voesc să se joace de alegerile. Apoi să o probeze, dacă așa li-e pofta. Noi stăm și primim, și o să ne minunăm când vor porunci să se împuște aceia, cari nu le dau voturile lor.

Fosta coaliția, banda lui Kossuth Franți de patru ani de zile ne-a lăsat o moștenire zdravănă: sărăcia.

Această neagră coaliție — astăzi moartă — în patru ani de zile a desființat sute de secțiuni muncitorești, pe motiv că n'au voit să le recunoască porunca aspră strigată de la „Casino“ unde să incurcau cu miile la „Calabrias“, jocul de cărți național măghiar.

Astăzi a predat frânele guvernării altor jentri, cari le încearcă manevrarea tot pentru banda aristocrată. Khuen Héderváry e incredințat și denumit ca călăuz. Și după cum să vede nu voeste să mâne trăsura pe calea votului universal și secret,

Tisza, jocheul pensionat de mai multe ori, după poftă-i cam dibaci în manevrare, s'a așezat la stânga lui Khuen pe capră și mereu îl incurcă, rătăcindu-l și îndreptându-l pe calea raiului lor pământesc. În această lună, pentru ei senină și încântătoare în munca manevrării, amândoi cu o părere, asudă de moarte voind să facă ca pașleau numai lor și companiei lor să le placă.

Calea e dela Budapesta la Viena, și mereu sunt primiți de Regele cel bătrân, care la poporul Ungariei a zis: *Dacă banda lui Kossuth Franți, care a învins prin făgăduirea votului universal și secret, nu-l va da, atunci Eu, care mi-e vorba sfântă, am să vi-l dau*.

A trecut patru ani, și deja toată presa Ungariei a scris negru pe alb, că fosta coaliție a lăsat făgăduiala în mocirlă, lăsând afacerile Ungariei în cea mai mare incurcătură. Și azi poporul, care ține minte, așteaptă și iar așteaptă ziua aceea mare, când să va hotări ceva sau spre bine, sau spre rău de noii incredințați.

Așteptăm și noi, și mai ales aceea, ca să zicem și pe mai departe, că cea-ce zice un Rege sfânt să fie, și de cuvânt să se fie. *Căci atunci mai mult poporul acesta oropsit îl va preamări și cinsti serbându-i viața cinstită în vecinică pomenire.* I. Budeanu.

### De la Blaj.

De un timp încoace pe întreg rotogolul pământului, locuit de muncitori conștiinți, ideile marilor noștri apostoli democrați au început să incolțească în inimile lor, a început să-și aducă roadele sale dorite.

Toți muncitorii conștiinți și doritori de înaintare, încep a-se organiza pe bază social-democrată, căci s'au convins, că numai pe calea aceasta vor putea ajunge la mântuire, numai așa vor putea ca să stea față în față cu dușmanii lor, spre ași cuceri drepturile de cari sunt lipsiți.

Toți încep ași cunoaște chemarea lor de muncitori, numai Blăjenii stau încă rece și nepăsători — afară de unii — în întunecul neștiinței, și cine e cauza acestei întunecimi grozave, care domnește încă și azi în veacul al XX-lea? Răspunsul e foarte lesne: Clericalismul, care stăpânește în cea mai mare măsură pe muncitorimea meseriașă din Blaj.

Meseriașii români din Blaj au o „Reuniune“ care de câțiva ani își continuă activitatea sa ticăloasă. Această reuniune a găsit de cuviință, că pentru ținerea muncitorimei în întunec să infinteze o bibliotecă cu fel de fel de prostii, de care numai un apostol mincinos e în stare sa facă astfel de lucruri.

Ai să vezi ce ai să vezi, dacă te-ai duce în localul reuniunii Blăjene, tineri meseriași unii joacă biliard, alții la cărți, iar alții răsfoiesc catalogul mănjit al bibliotecii. Apoi ce e mai interesant, că în bibliotecă afară de spanacurile ce le are, se recomandă foarte mult membrilor, să cetească „*Infricoșatele vămi ale văzduhului*“, pe care membrii o cer bibliotecarului în următorul mod: *M'ăși ruga frumos să mi-o dai și mie s'o cetece, ca să știu și eu prin câte vămi voi avea să trec până în cer.*

Iată tovarăși, unde e popa mai mare ce face? Vedeți cum știu ei să prostescă pe acel muncitor, care întreaga săptămână e ocupat cu munca cea grea, pentru a putea câștiga pe seama lor bunurile pământeste,

vin acești cari să numesc însuși pe sine de cultivatori și luminători ai poporului și pun în mâinile muncitorului astfel de cărți, pentru ca în timpul liber ce-l au Dumineca să-și cultive și să-și adepse sufletul cu cultură.

O, vai de cultura acea, ce o poate câștiga cineva din „Vămile văzduhului“.

O broșură, un ziar din care ar putea învăța într-adevăr ceva, nu le e permis ca să cetească, pentru că dl președinte și dl cas-sar, ambii clericali, îi opresc.

Și de ce-i oprește oare dl președinte și dl cas-sar? Pentru-că ei știu, că dacă muncitorii să vor deștepta și vor cunoaște sfântul adevăr, ei vor peri, ei nu vor mai avea nici o autoritate în fața lumii și un vor mai putea trăi de pe spatele altora și vor fi siliți a începe și ei munca, căci însuși Christos au zis: Intru sudoarea feței tale să-ți agonisești pâinea.

Iată dar tovarăși, de aceea varsă ei foc și pară asupra socialismului.

Deci, vă rugăm și pe voi, tovarăși de suferință, aruncați o privire asupra celor-lalte naționalități, cari au înțeleas mai bine decât voi rostul socialismului și la ce rezultate au ajuns. Dacă vreți ca să vă îmbunătățiți greaua soarte, lăsați toate fleacurile ce vi-le propovăduiesc acești falși apostoli și intrați în partidul socialdemocrat, care numai singurul este scăparea și mântuirea tuturor muncitorilor.

\*

Nu pot trece cu vederea, ținuta culegătorilor din Tipografia Seminarului din Blaj. Acești, cari sunt recunoscuți de cei mai superiori între meseriași, aceștia cari au organizația cea mai puternică, ei, cari au mai umblat prin alte orașe și cunosc această chemare de muncitori (afară de moșneagul Coltor. N. R.) stau rece și nepăsători, îndură nedreptățile ce li-se fac cu capul plecat.

Stau fără să zică nici un cuvânt, când dl cel-cu reverendă, calcă în picioare acel tarif, care au avut mari jertfe din partea conducătorilor, permit ca în atelier să lucreze și oameni de aceia, cari nu sunt solidari, ci numai rău le voiesc. Lucrați zi și noapte, vă pârâți unul pe altul șefului, ca prin astfel de lingușiri să vă faceți vază, ca să nu perdeți condiția.

Și la toate acestea ce face dl cu reverendă? Râde de lașitatea voastră și vă asuprește și mai rău, pentru-că vede în voi o lașitate, lipsa de colegialitate și solidaritate.

Nu vedeți voi, că zi pe zi ce merge, muncitorii își strâng tot mai tare rândurile, ca să poată da pept cu dușmanii lor?

Aveți de griji tovarăși, cât mai aveți timp și vă organizați pe bază socialdemocrată, căci acum cât de curând vă așteaptă o nouă luptă, un nou tarif va intra în vigoare și acest tarif va avea să întâmpine cele mai grele lupte.

Deci, ca să nu vă strige muncitorimea întreagă în gura mare, că sunteți niște trădători, niște lași, căutați să intrați cât mai curând sub steagul sfânt al libertății, căci atunci ori-ce furtuni să vor descărca asupra voastră, le veți putea învinge cu bărbăție și nu veți avea frică de nimeni.

Deci, la lucru până mai e timp.

Buciumul.

## CRONICA.

— **La statua lui Petőfi.** Partidul nostru, ca în toți anii și în anul acesta, a aranjat cu ocaziunea serbărei de 15 Martie, un convoiu demonstrativ pe stradele capitalei, Duminecă în 13 Martie, până la statua lui Petőfi. Convoiuul a fost cât se poate de imponent, zeci de mii de muncitori au luat parte în el, iar cât timp continua convoiul pe strade din mii de pepturi răsuna strigăte de: *Trăiască votul universal, egal, direct și secret! Jos cu călăii drepturilor poporului! Jos cu tâlharii! Trăiască Mărțișorul revoluționar!*

Mai bine de o oră și jumătate a parcurs convoiul până a ajuns la statua lui Petőfi, unde tovarășul Desideriu Bokányi printr'o vorbire revoluționară, arată însemnătatea marelui zile de 15 Martie 1848. Iar ca încheiere a mai vorbit tov. Buchinger, după care a urmat puternicul cor muncitoresc cu imnul revoluționar „Sus socialiștii!“

— **Reprezentanță comunală socialistă.** În marea comună Szechenyitelep de lângă Budapesta, s'a ținut săptămâna trecută alegerile comunale, cu care ocazie lista tovarășilor noștri, 22 la număr, a eșit învingătoare, cu o majoritate zdrobitoare contra listei domnilor.

— **Lucrătorii de forestieri din Franța** nu beneficiază de legea asupra accidentelor. O lege care să-i pue sub aceeași protecție legală cu toți ceilalți muncitori, doarme de mult în cartioanele senatului. Ca s'o scoată de acolo ei să agita. Federația lucrătorilor forestieri a decis între altele, ca cei zeci de mii de organizați să trimită în aceeași zi (15 Martie) președintelui senatului câte o carte poștală, tipărită de Federație, prin care să ceară votarea cât mai grabnică a legii.

— **Pedeapsa cu moarte în Rusia.** Reputata revistă „Pravo“ a făcut o statistică asupra victimilor pedepsei cu moarte, în ultimii cinci ani. Se constată că în perioada aceasta de timp s'au dat 6288 de sentințe de moarte și 2865 persoane au murit de mâna călăului. Așa dar cad pe lună 104 condamnări la moarte și 88 de execuțiuni.

Din aceste cifre se poate constata ce „activitate intensă“ desfășură guvernarea Rusiei: împuținează cu ajutorul călăilor numărul nemulțumirilor contra regimului țarist-autocrat. Revista de mai sus, observă că execuțiunile acestea amintesc epocile sângeroase ale evoluii mediu. Oare când se vor sătura hienele de sânge? Când le va veni lor rândul?

— **Petrov executat.** Din Petersburg se anunță, că ucigașul colonelului Karpov, care a fost judecat la moarte de consiliul de războiu, a fost spânzurat în închisoarea din Petropavlovsk.

Petrov a refuzat împărțirea și n'a primit la el în celulă pe preotul, care venise să-i dea binecuvântarea din urmă.

El a spus, că *preoții sunt cauza nenorocirii Rusiei.* Libertatea poporului de sub dominația tiranilor cere încă multe victime, dar ea va sosi odată și atunci tiranii vor lua locul *asupriților* de astăzi. Refuzul de agrățiere Petrov l'a primit cu sânge rece.

## Din syndicate.

### Lucrătorii constructori.

Sindicatul muncitorilor constructori din Ungaria își ține în Budapesta în ziua de 22 Martie și în zilele următoare al **VI-lea congres sindical** la care invită pe toate grupele aparținătoare sindicatului, ca să se reprezinte cu delegați. Ca delegați pot fi aleși numai astfel de tovarăși, cari aparțin ca membru conducător al grupei sau ca bărbat de încredere. Delegaților aleși trebuie să-le dea grupa cheltuețele de drum, dus și întors și cel puțin 4 coroane pe zi pentru întreținere. De locuință poartă grijă centrul. Delegații aleși sunt îndatorați, ca cel puțin cu 3 zile înainte de plecarea lor la Budapesta să înștiințeze centrul, spre a putea fi primiți la gară și duși la locuințele lor de aranjatori. Delegații trebuie să fie prevăzuți cu o scrisoare de încredere subscrisă de președinte și notar și prevăzută cu pecetel grupei. Numele și adresa exactă a delegaților aleși în cel mai scurt timp să se trimită la centru.

**Petrecerea lucrătorilor constructori din Orăștie.** În luna trecută tovarășii constructori din Orăștie au aranjat o frumoasă petrecere în ospătăria Zerbes, despre care din cauza lipsei de spațiu am fost siliți să amânăm acest mic raport până

acuma. Petrecerea a reușit foarte bine. La orele 12 noaptea tovarășul Ioan Hertza, președintele grupei locale, a ținut o înflăcărată vorbire asupra situației muncitorilor constructori, arătând de ce e lipsă de organizație. Petrecerea a durat până a doua zi dimineața. La această petrecere au contribuit cu suprasolviri tovarășii George Oprescu cu 2 coroane și Nicolae Opreși cu 1 coroană.

## Chestii de partid.

**Petrecere.** Secțiunea română a partidului socialdemocrat din Budapesta, aranjează în ziua de 3 Aprilie o serată teatrală împreună cu dans, în folosul *fondului de agitație al comitetului regnicolar.* Cu această ocazie se va reprezenta admirabila piesă a tovarășului Ernestin Garami: *Spre Mântuire* tradusă din ungurește de tov. I. Ciser. Facem un apel călduros către toți tovarășii din Budapesta, ca să-și facă datoria și să agite ca această petrecere să aibă o reușită frumoasă. Prețul intrării: 1 coroană de persoană, 2 coroane de familie (1 domn și 2 dame). Suprasolviri să primesc cu mulțumită, chiar și din provincie și se va evita în ziar.

**La fondul de agitație al comitetului regnicolar român din Ungaria** au contribuit până acum următorii tovarăși: Ioan Flueraș 3.—, Ioan Mihut 2.—, Iosif Ciser 2.—, Spiridon S. Calu 1.—, Ioan Pescariu 1.— coroană.

## De pe cîmpul de luptă

*Rugăm comitetele grupelor, ca să ne înștiințeze întotdeauna, despre eschiderile, boicoturile și grevele ce se fac, ca să putem publica altfel, în caz contrar nu vom mai publica nimic.*

### Lucrătorii constructori.

**Orăștie.** Colegii de aici nu au putut ajunge la înțelegere cu meșterii zidari. Pentru-că meșterii din Orăștie ar dori ca lucrătorii să le lucreze zi și noapte pentru o plată cât se poate de mizerabilă. Lucrătorii sunt solidari. Orăștia de prezent e de înconjurat. Muncitori zidari, nu călătoriți la Orăștie,

De ocolit sunt următoarele locuri:

Borosineu, Mezötur, Nagykároly, Salonta-Mare.

### Lucrătorii bărdași.

Următoarele locuri sunt de ocolit:

In grevă este orașele: Salonta-Mare și Brașov.

### Poșta redacției.

*Toți acei căror le-a expirat abonamentul, sunt rugați a-l reînnoi, căci în caz contrar suspendăm trimiterea foilor.*

*Mai multora.* Cele trimise au rămas pe numerii viitori. Le vom publica pe rând.

*Tohati, Erie Pa.* Bani i-am primit. Cele cerute în curând le vom trimite. Ce-i cu răspunsul făgăduit? De sau ba? Salut.

*G. Stan, Detroit Mich.* Epistola am primit-o. Foi îți merg. Scrisoare primești.

*Tovarășii cari nu primesc foile regulat,* din cauza apucăturilor mișelești ale autorităților comunale, preoților, învățătorilor, îi rugăm ca momentan după apariția foilor să cerceteze lucrul la casa comunală sau la poștaș, dacă nu le dă răspuns favorabil să ne înconștințeze ca să facem pașii necesari.

*Poetului Mandarin.* Poesiile acum sunt mai bune. Continuă numai, ai să reușești. Poezia din urmă — cu durere — nu se poate publica, pentru-că e de tot aspră.

*Saturn.* Cât privește astronomia dtale. e slăbută și deci nu te supăra, dacă nu să publică.